

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

14 października 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Agnieszka Jurkowska-Chocyk
(przewodniczący, sprawozdawca)
SSN Ewa Stefańska
SSN Kamil Zaradkiewicz

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 14 października 2025 r. w Warszawie
skargi kasacyjnej Banku w W.

od wyroku Sądu Apelacyjnego w Szczecinie

z 29 kwietnia 2022 r., I ACa 980/21,

w sprawie z powództwa M.S., M.S.1

przeciwko Bankowi w W.

o zapłatę,

I. oddała skargę kasacyjną;

II. zasądza od Banku w W. na rzecz M.S. i M.S.1 po 2 700 zł (dwa tysiące siedemset złotych) kosztów postępowania kasacyjnego z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia orzeczenia zobowiązanemu do dnia zapłaty.

Ewa Stefańska

Agnieszka Jurkowska-Chocyk

Kamil Zaradkiewicz

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 25 października 2021 roku Sąd Okręgowy w Szczecinie zasądził od Banku w W. na rzecz M.S. i M.S.1 185 109,03 zł i 58 383,42 CHF z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 25 grudnia 2020 r. (pkt 1) i ustalił, że koszty postępowania ponosi w całości pozwany przy czym ich szczegółowe wyliczenie pozostawił referendarzowi sądowemu (pkt 2).

Wyrokiem z 29 kwietnia 2022 r. Sąd Apelacyjny w Szczecinie na skutek apelacji pozwanego: w punkcie I. zmienił zaskarżony wyrok nadając mu treść: „a) w punkcie I.: zasądza od pozwanego Banku w W. na rzecz powodów M.S. i M.S.1 141 147,52 zł oraz 58 374,54 CHF z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 25 grudnia 2020 r., oddalając powództwo w pozostałym zakresie; b) w punkcie II.: ustala, że koszty procesu zostają rozdzielone w stosunku do wyniku sprawy, w związku z czym powodowie mają prawo do żądania od pozwanego zwrotu 90%, zaś pozwany od powodów 10% tych kosztów, pozostawiając ich szczegółowe wyliczenie referendarzowi sądowemu; w pkt II. oddalił apelację w pozostałym zakresie i w pkt III. ustalił, że koszty procesu w postępowaniu apelacyjnym zostają rozdzielone w stosunku do wyniku postępowania i powodowie mają prawo do żądania od pozwanego zwrotu 90% poniesionych kosztów, zaś pozwany od powodów 10% tych kosztów, pozostawiając ich szczegółowe wyliczenie referendarzowi sądowemu w Sądzie pierwszej instancji.

Sąd Apelacyjny zmienił ustalenia Sądu Okręgowego co do wysokości kwot uiszczonych przez powodów na rzecz banku przyjmując, że w okresie od 9 maja 2008 r. do 27 kwietnia 2013 r. powodowie zapłacili pozwanemu łącznie (tytułem zwrotu kapitału oraz odsetek kapitałowych) 141 147,52 zł. Nadto w okresie od 28 kwietnia 2013 r. do 23 października 2020 r. z tego samego tytułu powodowie uścili na rzecz pozwanego 58 374,54 CHF. W pozostałym zakresie Sąd drugiej instancji uznał ustalenia Sądu pierwszej instancji za prawidłowe i przyjął za własne.

Z ustaleń tych wynika, że bank (poprzednik prawny pozwanego) udzielił

powodom kredytu w kwocie 425 642,58 zł, indeksowanego do CHF. Okres kredytowania określono na 360 miesięcy. Kredyt oprocentowany był według zmiennej stopy procentowej, która na dzień sporządzania umowy wynosiła 3,97500%. Wypłata kredytu miała być dokonana jednorazowo. Jako zabezpieczenie kredytu ustanowiono hipotekę kaucyjną i cesję praw z polisy ubezpieczenia nieruchomości. W zakresie nieuregulowanym umową zastosowania miały postanowienia regulaminu. Zgodnie z § 7 regulaminu w przypadku kredytów indeksowanych wypłata kredytu następowała w złotych według kursu nie niższego niż kurs kupna, zgodnie z tabelą kursów walut obowiązującą w banku w momencie wypłaty środków kredytu. Raty spłaty kredytu miały być pobierane z rachunku bankowego kredytobiorców, prowadzonego w złotych. W przypadku kredytu indeksowanego do waluty obcej – według kursu sprzedaży zgodnie z tabelą obowiązującą w banku na koniec dnia roboczego poprzedzającego dzień wymagalności raty spłaty kredytu (§ 9 regulaminu). W aneksie z 29 marca 2013 r. strony ustaliły, że dalsza spłata kredytu może następować w CHF. Aneks został zawarty według wzoru.

Wezwaniem z 15 grudnia 2020 r. reprezentujący powodów pełnomocnik wezwał pozwanego do podjęcia negocjacji, mających na celu zmianę umowy kredytowej przez konwersję jej postanowień, rozliczenie umowy według zasady umowy kredytu hipotecznego oraz do zapłaty w terminie 3 dni kwoty 185 109,03 zł i 58 383,42 CHF. Pozwany otrzymał wezwanie 21 grudnia 2020 r.

Sąd Apelacyjny podzielił ocenę co do abuzywnego charakteru postanowień spornej umowy, regulujących klauzulę indeksacyjną (kursową) oraz spreadową i w konsekwencji ich bezskuteczność wobec konsumenta. Wyłączenie skuteczności tych postanowień prowadzi do dekompozycji treści umowy i skutkuje niemożnością utrzymania jej obowiązywania.

Zdaniem Sądów *meriti* zawarte w poddanej pod osąd umowie klauzule indeksacyjna i spreadowa kształtowały prawa i obowiązki powodów w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami i rażąco naruszały ich interesy (art. 385¹ § 1 k.c.). Z postanowień umowy wynika wprost, że przeliczanie raty kredytu (z CHF na złote polskie) miało odbywać „przy zastosowaniu kursu sprzedaży ustalonego przez bank

w tabeli kursowej”. Redagując w taki sposób postanowienia umowne bank przyznał sobie prawo do jednostronnego regulowania wysokości rat kredytu waloryzowanego kursem CHF poprzez wyznaczanie w tabelach kursowych kursu sprzedaży franka szwajcarskiego oraz wartości spreadu walutowego.

Finalnie Sądy *meriti* przyjęły, że ustalenie nieważności umowy kredytu zaktualizowało po obu stronach tej umowy roszczenie o zwrot całego świadczenia spełnionego w wykonaniu nieważnej umowy. Zatem jednym ze skutków stwierdzenia nieważności umowy kredytu jest powstanie po obu jej stronach prawa do domagania się zwrotu spełnionego świadczenia na podstawie art. 410 w zw. z art. 405 k.c.

Od wyroku Sądu Apelacyjnego w Szczecinie skargę kasacyjną wywiódł pozwany, zaskarżając go w części co do zasądzenia na rzecz powodów kwot określonych w zmienionym przez Sąd Apelacyjny pkt I. wyroku Sądu Okręgowego oraz co do oddalenia w pozostałym zakresie apelacji pozwanego. Pozwany zarzucił naruszenie prawa materialnego: art. 385¹ k.c., art. 385² k.c., art. 69 ustawy z 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe, art. 65 k.c., art. 358 § 2 k.c., art. 58 k.c., art. 353¹ k.c., przepisów dyrektywy Rady 93/13/EWG z 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich przez jego niewłaściwe zastosowanie,

W odpowiedzi na skargę kasacyjną powodowie wniesli o jej oddalenie i zasądzenie na swoją rzecz kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie ma uzasadnionych podstaw. Sformułowane w niej zarzuty koncentrują się przede wszystkim na tezie, że kwestionowane przez powodów postanowienia umowne, nie naruszają w sposób rażący interesów powodów i nie mogą być uznane ze sprzeczne z dobrymi obyczajami, a tym samym nie mogą być uznane za postanowienia abuzywne. Stanowisko takie nie zasługuje jednak na aprobatę. Kwestia abuzywności postanowień umów kredytu, indeksowanych kursem CHF stanowiła przedmiot licznych wypowiedzi tak orzecznictwa krajowego, w tym Sądu Najwyższego, jak unijnego. Na przestrzeni ostatnich lat wypracowano we wskazanej kwestii co do zasady jednolitą i utrwaloną linię orzecniczą, która została prawidłowo zastosowana przez sądy powszechne

w rozpoznawanej sprawie. Sądy te słusznie przyjęły, że klauzula indeksacyjna w umowie kredytu określa wysokość głównego świadczenia kredytobiorcy. Odnosi się ona bowiem bezpośrednio do elementów przedmiotowo istotnych umowy kredytu, a zatem do oddania i zwrotu sumy kredytu, której wysokość wprost kształtuje (zob. m.in. wyroki SN: z 4 kwietnia 2019 r., III CSK 159/17; z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18; z 30 września 2020 r., I CSK 556/18; z 10 maja 2022 r., II CSKP 285/22; z 28 lipca 2023 r., II CSKP 611/22).

Niejasny i niepoddający się weryfikacji mechanizm ustalania przez bank kursów waluty, pozostawiający bankowi swobodę, jest w sposób oczywisty sprzeczny z dobrymi obyczajami i rażąco narusza interesy konsumenta, a klauzula, która nie zawiera jednoznacznej treści i przez to pozwala na pełną swobodę decyzyjną przedsiębiorcy w kwestii bardzo istotnej dla konsumenta, dotyczącej kosztów kredytu, jest klauzulą niedozwoloną (zob. m.in. wyroki SN: z 22 stycznia 2016 r., I CSK 1049/14, OSNC 2016, nr 11, poz. 134; z 30 września 2020 r., I CSK 556/18; z 13 maja 2022 r., II CSKP 464/22 oraz wyrok TSUE z 18 listopada 2021 r., C-212/20, M.P., B.P. przeciwko „A”). Zatem Sąd Apelacyjny prawidłowo przyjął, iż zastosowany w umowie łączącej strony mechanizm indeksacji jest niedozwolonym postanowieniem umownym, jako sprzeczny z dobrymi obyczajami, naruszający rażąco interesy powodów i równowagę stron, pozostawiając kredytodawcy pole do arbitralnego działania i obarczając kredytobiorców nieprzewidywalnym ryzykiem. Rażąco niekorzystna była dla konsumentów także sytuacja dająca bankowi możliwość dowolnego kształtowania tabeli kursów. Nie do zaakceptowania w świetle art. 385¹ k.c. jest natomiast sytuacja, w której powodowie (konsumenci) mieli dowiedzieć się o poziomie zadłużenia ratalnego już spłaconego, po podjęciu określonej sumy z ich rachunku.

Uznając prawidłowo klauzulę indeksacyjną za abuzywną Sąd Apelacyjny trafnie przyjął także za abuzywne pozostałe postanowienia umowne składające się na mechanizm indeksacji, nazywane przez skarżącego klauzulą spreadową i klauzulą ryzyka walutowego. Wbrew zapatrywaniom pozwanego banku, z okoliczności sprawy jednoznacznie wynika, że obie powoływane przez niego klauzule są ze sobą ściśle powiązane w ramach przyjętego w umowie mechanizmu indeksacji, tj. jedna nie może obowiązywać bez drugiej. Na kwestię ścisłego

powiązania klauzuli ryzyka walutowego i klauzuli spreadowej wskazywał Sąd Najwyższy w licznych orzeczeniach, kwestia ta nie wymaga zatem szerszego omówienia, jako przesądzona w dotychczasowym orzecznictwie i wyczerpująco wyjaśniona przez Sąd Okręgowy (zob. wyrok SN z 28 lipca 2023 r., II CSKP 611/22, oraz postanowienie SN z 25 kwietnia 2024 r., I CSK 1583/23, i powołane tam orzecznictwo).

Prawidłowo Sądy *meriti* oceniły także kwestię skutków, jakie dla losów łączącej strony umowy niesie fakt eliminacji niedozwolonych postanowień umownych. W świetle aktualnego orzecznictwa należy zdecydowanie odrzucić pogląd o możliwości przyjęcia, że po eliminacji abuzywnych postanowień umowa nadal obowiązuje a wyeliminowane z niej postanowienia mogą zostać pominięte lub zastąpione. Nieprawidłowe są przy tym twierdzenia skarżącego, który wskazuje na możliwość dalszego obowiązywania łączącej strony umowy na podstawie art. 69 ust. 3 pr.bank. lub przy zastosowaniu średniego kursu NBP dla waluty obcej. Wadliwość przyjętej przez skarżącego oceny prawnej potwierdza bogate orzecznictwo Sądu Najwyższego, w tym przede wszystkim pogląd wyrażony przez Sąd Najwyższy w uchwale składu całej Izby Cywilnej Sądu Najwyższego z 25 kwietnia 2024 r., III CZP 25/22 (OSNC z 2024 r., nr 12, poz. 118). W orzeczeniu tym wyjaśniono m.in., że w razie uznania, że postanowienie umowy kredytu indeksowanego, odnoszące się do sposobu określania kursu waluty obcej stanowi niedozwolone postanowienie umowne i nie jest wiążące, w obowiązującym stanie prawnym nie można przyjąć, że miejsce tego postanowienia zajmuje inny sposób określenia kursu waluty obcej wynikający z przepisów prawa lub zwyczajów. Ponadto Sąd Najwyższy przesądził także, że w razie niemożliwości ustalenia wiążącego strony kursu waluty obcej w umowie kredytu denominowanego lub indeksowanego umowa nie wiąże także w pozostałym zakresie.

W orzecznictwie jednolicie przyjmuje się, że bez abuzywnych klauzul przeliczeniowych (spreadowych) umowa kredytu indeksowanego nie może nadal obowiązywać. Ich wyeliminowanie, wbrew twierdzeniom skarżącego, prowadzi do upadku klauzuli ryzyka walutowego, charakterystycznego dla umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej i uzasadniającego powiązanie stawki oprocentowania ze stawką LIBOR. Konsekwencją powyższego jest tak daleko idące

przekształcenie umowy, że należy ją uznać za umowę o odmiennej istocie i charakterze niż zamierzone przez strony, bowiem bez postanowień określających sposób wyznaczenia kursu miarodajnego dla przeliczenia złotych na franki szwajcarskie i na odwrót (bez uzupełnienia związanej z tym luki), klauzule przewidujące waloryzację (ucieleśniające też ryzyko walutowe), w ogóle nie mogą wyrzucić skutku (zob. np. postanowienie SN z 25 kwietnia 2024 r., I CSK 1583/23).

Sąd Najwyższy w składzie rozpoznającym skargę podziela w pełni powyższe stanowisko, pozostające zgodne z ugruntowanym w tym zakresie orzecznictwem krajowym i unijnym. Skarżący nie przedstawił natomiast dostatecznych argumentów dla przyjęcia, że wypracowana dotychczas linia orzecznicza powinna ulec zmianie.

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. orzekł jak w sentencji.

O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono zgodnie z art. 98 § 1, 1¹ i 3, art. 99 k.p.c. w zw. z § 2 pkt 7, § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych.

Ewa Stefańska

Agnieszka Jurkowska-Chocyk

Kamil Zaradkiewicz

(A.G.)

[r.g.]